

MASARYKOVA UNIVERZITA

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra biologie

Komplexní zahraniční terénní cvičení – Chorvatsko

Seminární práce

**BÍLE A SAMARSKÉ STĚNY
V POHOŘÍ VELIKÁ KAPELA**

Autoři práce: Hana Byrtusová, Petra Pilchová

Brno 2012

CHARAKTERISTIKA OBLASTI

Bílé a Samarské stěny (*Bijele i Samarske stijene*) jsou jedním z nejpůsobivějších přírodních jevů v Chorvatsku. Patří mezi unikátní krasové geomorfologické fenomény a jako takové stanovují zvláštní atmosféru a estetickou inspiraci.

Obrázek 1. Bílé stěny v pohoří Velká Kapela

Jsou součástí pohoří Veliká Kapela (*Velika Kapela*), které odděluje Chorvatské přímoří (přímořský pás od Rijeky na jihovýchod) od vnitrozemí. Veliká Kapela spojuje vysočinu Gorski Kotar (někdy bývá Veliká Kapela uváděna i jako součást horské soustavy Gorského kotaru) s pohořím Velebit sedlem *Vratnik* a s pohořím Mala Kapela sedlem *Vrh Kapele*. Veliká Kapela nevytváří jednotný hlavní hřeben, nýbrž je rozčleněna do menších hřebenů a masivů vystupujících z krasové náhorní plošiny, které však mají v převážné většině dinárský směr, tj. severozápad - jihovýchod.

Nejvyšší vrcholky se pohybují od 1000 do 1500 m (nejvyšší je *Bjelolasica* - 1534 m). Některé z pásem tvořících Velikou Kapelu mají turisticky značný význam - např. *Bjelolasica* na severu Veliké Kapely je největším chorvatským zimním střediskem, dále masiv *Kleku* (1181 m), nacházející se nejdále od pobřeží na severozápadně horstva u Ogulinu je mekkou botaniků a vůbec milovníků nedotčené přírody, a především již zmíněné *Bílé a Samarské stěny*, nejbližší velký horský cíl z Chorvatského přímoří.

K hlavním východiskům patří vesnice *Jasenak* (628 m), která leží na regionální silnici Novi Vinodolski - Ogulin. Do Bílých stěn je to odtud pěšky (2 1/2 hod.), částečně po lokální silničce *Jasenak - Mrkopalj*. Letovisko *Mrkopalj* (824 m) může být i dalším východiskem do Bílých stěn (10 km severozápadně od Bílých stěn). Leží již v oblasti Gorského kotaru, ale právě z jeho letovisek, např. z *Delnic* a *Lokví*, je nejpříhodnější nástup.

Bílé stěny jsou asi 4 kilometry dlouhý vápencový hřebínek tvořený bizarními skalními útvary s bohatou vertikální modelací. Podle odborníků nikde v Chorvatsku (s výjimkou některých skalních skupin ve *Velebitu*) nedosahují skalní útvary takových fantastických tvarů. Střídají se tu skalní věže s jehlami, obelisky, komíny a dalšími fantaskními útvary, které jsou vzájemně odděleny žleby, rozsedlinami, propastmi. Vápencové skály vystupují až do nadmořské výšky 1 335 m a jsou oslnivě bílé - jsou totiž pokryty sněhobílou vrstvou, která vznikla dlouhodobými exodynamickými procesy obvyklými v krasových terénech. Působivé je i to, že se skalní útvary tyčí nad zelení lesního porostu. Zmíněné morfologie způsobily tektonické síly v době skládání (miocén).

Bílé stěny jsou ale jako celek neprůchodné. Vystupuje se tu značenou stezkou od jediné horské chaty *Bijele stijene* na vrchol této skupiny, který tvoří obrovské bílé skalní bloky. Od chaty trvá výstup asi 15 min.

Bílé stěny odděluje od sousedních *Samarských stěn* (vzdálených jen něco přes 2 km) údolí *Crna draga* s pralesem, který je velmi obtížně průchodný. *Samarské stěny* dosahují nadmořské výšky 1294 m, netvoří hřeben, ale je to vlastně labyrint rozeklaných vápencových věží a jehel, prostrádaný hlubokými závrtky a propastmi.

Podél *Samarských stěn* vede lokální silnička *Mrkopalj - Mosune* (na třináctém kilometru zvaná *Begova staza*). Odděluje vlastně tuto skupinu od masivu *Bjelolasice*.

Na vrchol *Samarských stěn* se vystupuje od neobhospodařované útulny *Ratkovo sklonište* za 3/4 hod. (značka). Od *Ratkova sklonište* se může podniknout túra k horské chatě *Bijele stijene* (2 1/2 až 3 hod.). Jde se divokým terénem, bez stezky, jen občas jsou značky. Obtížná stěna *Ljuska* je zajištěna lanem. Až závěrečný úsek vede značenou cestou.

Z Bílých stěn je možno se vydat i na *Bjelolasicu* (4 1/2 - 5 hod.).

Fauna je v této oblasti velmi bohatá a zajímavá. Ze savců zde žije - medvěd hnědý (*Ursus arctos*), vlk obecný (*Canis lupus*), liška obecná (*Vulpes vulpes*), jezevec lesní (*Meles meles*), tchoř tmavý (*Putorius putorius*), kuna skalní (*Martes foina*), kuna lesní (*Martes martes*), kočka divoká (*Felis silvestris*), plch velký (*Glis glis*) a veverka obecná (*Sciurus vulgaris*).

Ptačí život je zastoupen v některých důležitých vzácných druzích jako je kavče červenozobé (*Pyrrhocorax pyrrhocorax*), zedníček skalní (*Tichodroma muraria*), kavče žlutozobé (*Pyrrhocorax graculus*), datlík tříprstý (*Picoides tridactylus*), ořešník kropenatý (*Nucifraga caryocatactes*), kos horský (*Turdus torquatus*), bělořit šedý (*Oenanthe oenanthe*), rehek domácí (*Phoenicurus ochruros*), datel černý (*Dryocopus martius*) a výr velký (*Bubo bubo*).

Obrázek 2. Kavče žlutozobé

Obrázek 3. Zedníček skalní

Z plazů a obojživelníků jsou obzvláště zajímavé některé druhy jako mlok černý (*Salamandra atra*), zmijs obecná (*Vipera berus*), čolek horský (*Triturus alpestris*). Tato oblast má svou endemickou ještěrku chorvatskou (*Lacerta horvathi*) a nad 1000 m horské ještěrky živorodé (*Lacerta vivipara*).

Obrázek 4. Ještěrka chorvatská

Obrázek 5. Ještěrka živorodá

Vrcholy hor jsou holé a skalnaté. Z lesních společenstev v širším okolí se nachází les bukový a jedlový (*Abieti-Fagetum*), v některých místech přechází v smrky (*Picea abies*) a jalovce (*Juniperus communis*). Dále se zde vyskytuje protěž alpská (*Leontopodium alpinum*), kamzičník rakouský (*Doronicum austriacum*), lomikámen vždyživý (*Saxifraga paniculata*), hořec (*Gentiana symphyandra*), lilie zlatohlavá (*Lilium martagon*), lýkovec vavřínový (*Daphne aureola*), měsíčnice vytrvalá (*Lunaria rediviva*).

Obrázek 6. Protěž alpská

Obrázek 7. Kamzičník rakouský

Obrázek 8. Lomikámen vždyživý

Obrázek 9. Hořec

Obrázek 10. Lilie zlatohlavá

Obrázek 11. Lýkovec vavřínový

Obrázek 12. Měsíčnice vytrvalá

Bílé a Samarské stěny zůstaly vzhledem ke své nedostupnosti izolované a málo známé. Proto ale jejich přirozené vlastnosti zůstaly plně zachovány a byly prohlášeny za přísně chráněnou přírodní rezervaci. Tato kategorie ochrany přírody je nejpřísnější kategorií, i když se tu nacházejí rostlinné a živočišné druhy, které nejsou speciálně chráněny.

POUŽITÉ INTERNETOVÉ ZDROJE:

<http://www.chorvatsko.cz/tema/bijele.html>

http://www.rasip.fer.hr/gorski_kotar/tekstovi_i_price/bijele_i_samarske_stijene

http://www.adriatica.net/common/destinations/story_cz__6p6ki3i31__.htm

<http://www.biolib.cz>

<http://cs.balcanica.info/2-4211>